

SECTION 4. COMPARATIVE LITERATURE STUDIES

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-520-4-18>

BIOGRAPHY AND MEMORY. ON THE ISSUE OF «BABEL: A MAN WITHOUT A DESTINY» BY A. KACZOROWSKI

БІОГРАФІЯ І ПАМ'ЯТЬ. НА ПРИКЛАДІ «БАБЕЛЬ. ЛЮДИНА БЕЗ ДОЛІ» А. КАЧОРОВСЬКОГО

Rozhdestvenska I. Ye.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Foreign Languages
and Vocational Training
University of Customs and Finance
Dnipro, Ukraine*

Рождественська І. Є.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології,
перекладу та професійної мовної
підготовки
Університет митної справи
та фінансів
м. Дніпро, Україна*

На сучасному видавничому ринку жанр біографії – один з найпопулярніших. Закономірним наслідком підвищеного інтересу читача до вабливих сюжетів з приватного життя відомих осіб став біографічний бум, що спостерігається в сучасній культурі.

Повернення біографії як домінуючого жанру супроводжується його демократизацією і сприяє змінам як у виборі героя, так і естетичних засобів втілення авторського задуму. Масовий читач, який шукає в літературі емоційного досвіду, обирає белетризовані біографії як більш захоплюючі, ніж література особистого документу, мемуари чи листування, які спираються на факти, а вигадка підпорядкована установці на достовірність. Не зважаючи на поступове розмивання жанрових ознак, літературна біографія зберігає свої позиції між літературою факту та художньою літературою.

З часів формування жанру літературна біографія знаходиться в центрі уваги критиків. Серед основних проблем, які постають перед сучасними дослідниками біографії – межі свободи та обов'язки біографа [4]. Дослідники документальної літератури початку ХХІ ст., зокрема, О. Галич, відзначаючи зростання в новітньому літературному процесі питомої ваги документальної літератури, наголошують на необхідності нових міждисциплінарних методологій дослідження останньої [1, с. 199].

Одним із вдалих я вбачаю соціологічний підхід, який намагається системно вивчати питання межі між біографією як документом та художнім текстом. Його автор, П.Кулас зазначає, що в основі структурної схеми біографії як літературної комунікації між автором і героєм лежить «моральний пакт, що передбачає установку на достовірність зображуваного, дбайливе, шанобливе ставлення до фактів, делікатну інтерпретацію фактів особистого життя персонажа» [3, с. 65]. Дотримання або порушення цього пакту впливає на те, що сучасний автор біографії знаходиться перед вибором, який тип біографізму обрати: регушучий, ідеалізуючий героя, або біографізм реалістичний, або так званий пліткарський біографізм, який користується популярністю серед певною групи читачів і, на думку дослідників, знецінює вартісність жанру.

Для аналізу біографії як інтерпретації конкретного досвіду обрана письменницька біографія, написана польським журналістом А. Качоровським, «Бабель. Людина без долі» (2023). Дотримуючись думки, що людина має лише одну біографію, А. Качоровський пропонує власне прочитання біографії І. Бабеля, реконструюючи факти життя письменника, використовуючи архівні записи, протоколи допитів Бабеля, розповіді близьких, фотографії, отже, те, що є текстовим свідцтвом життя героя.

В самій назві твору втілюється основний конфлікт, що розкривається у біографії: людина без долі. Качоровський вважає, що Бабель свідомо будував своє життя, надаючи йому сенс, але, на думку автора, йому це не вдалося, і в цьому причина його трагедії. Сенс його життя полягав у тому, щоб бути письменником, цієї меті були підпорядковані найважливіші рішення: бути прес-офіцером в Конній Армії, повернутися з закордону.

«Бабель. Людина без долі» – літературна біографія, які стала, добрим приводом для викладу важливої для письменника проблеми свободи письменника. Біографія Бабеля ввела у публічний дискурс проблему історичної пам'яті про події польсько-більшовицької війни 1920р., проблему формування національних ідентичностей: польської, української, єврейської.

Літературна біографія І. Бабеля свідчить про новий етап розвитку біографічної форми. А. Качоровський описує життя свого героя як текст. Достовірність того, що відбувалося, підтверджується численними архівними документами, фотографіями, щоденниковими записами, що відображають події життя персонажа, до яких звертається автор. Дійсність представлена через документ, натомість коментар оповідача, його суб'єктивна точка зору присутня тільки на початку твору, тому біографія часом набуває рис репортажу.

У біографічній прозі А. Качоровського ми маємо справу з герменевтичною біографією, яка інтерпретує події, поведінку, що необхідно для відтворення внутрішнього світу персонажів; письменник щоразу прагне пояснити особливості психологічних ситуацій, у яких волею долі опиняється його герой, підкріплюючи їх фактами. Зображення життєвої історії письменника, одесита, єврея, киянина, українця Ісаака Бабеля є документально достовірним. Такою вважає її читач, який співпереживає герою, погоджується або сперечається з ним. Але читач теж пам'ятає слова І. Бабеля про те, що «немає жодної причини для того, щоб добре написана історія була схожа на реальність. Реальність всіма силами намагається бути схожою на добре написану історію». І така добре написана історія, на мою думку, авторові художньої біографії вдалася.

Література:

1. Галич О. А. Глобалізація і квазідокументальна література : монографія. Рівне : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2015. 199 с.
2. Kaczorowski A. Babel. Człowiek bez losu. Wołowiec: Czarne, 2023. 328 s.
3. Kulas Piotr. Pomiędzy autobiografią a biografią. Biografia literacka jako źródło badań socjologicznych. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, t. 9, nr 4, s. 64–81. 2013.
4. Tabaszewska J. Biografie: ewolucja gatunku i jej skutki. *Forum Akademickie*. 2021. 04.13. <https://forumakademickie.pl/wokol-nauki/biografie-ewolucja-gatunku-i-jej-skutki/>